№ 12 Յունվարի 31 (Փետրվարի 12) 1879 Յունվարի 31 (Փետրվարի 12) № 12

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 բուբլի, կէս տարվա՝ 5 բուբլի։

Խմբագիրներ գրվում են միմիայն խմբագրատան ՀՀ։

Փոստագրությունքը գնում են ուղղակի Գրիգոր Բեհնամի „Մասիս"

ՄԱՍԻՍ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և ազգային տօներից)։

Ձեռագրությունքն ընդունվում է ամեն յիսդուսով

Փոստագրությունների համար վճարում են իւրաքանչիւր քառասուն 2 կոպեկ։

ՊՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մէջք սա խնդրկինդիր է։—Ն ի ր ք ի ն ա ս ա ք ի ։ Ամանաքի մասին։ Նամակ Խրիմ քաղաքին։ Նիկոլի քարտեր։—Ա ր ա ս ա ք ի ։ Ֆրանսիա։—Խ ա ռ ն ։ լուրեր։—Մյուսներ։ Հեռագրներ։—Ցարագրությունքներ։—Տեղեկագրեր։—Ի ա ն ա ս ի ր ։—Կ ա ռ ա ւ ա գ ր ա ք ի ։

ՄԻԹԻ ՍԱ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱ Է

Ի՞նչպէս չը յարձակվիս մեր ինտելիգենցիայի դէմ, ի՞նչպէս չը մեղադրես նրան ունիմայ, երբ նա իր մեծաւոր զարգացմանը հաղիւ թէ բարձր է կանգնած որ և է տարրական գպրոցի պատրաստական դասատուն աշակերտների զարգացումից։

Մենք երբեմն գասագրութիւններ ունենք։ Չենք, այլ կը բերենք այստեղ մի քանի խոստակցութիւններ, որոնք լսվում են այժմ Խրիմի հայոց ինտելիգենցիայի, բարձր ուսում առացածների բերանից։

Ներեցուն մի բարձր ուսում առացածին հարցնում են մի մեծաւոր շրջանում, ինչի՞ նա «Մշակը» չէ կարդում։ Այս ահա ինչ է պատասխանում մեր ինտելիգենցիային պատկանող նրիսատարդը՝—նա «Մշակը» չեմ կարդում, որովհետև Աշտարակն ուսում եմ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Die Armenier. — Franz v. Löher (Wiener Abendpost № 255—258 Beilage 1876) — ՀԱՅԵՐ. ՀԵՂ. ՖՐԱՆՑ ՖՈՆ ԼՅՈՀԵՐ

II

Բնութիւնը ասել է հայերին, նրանց վիճակի գեղեցիկ հանգամանքի վրա մի մեծ ասելիք, այն է յարգանքով ֆոգմուռք, պինդ մկանքներով և երկարակոց իգերով։ Ով որ մի անգամ հայերի հետ գործ է ունեցել, իսկոյն հանդիպում է նրանց, ոչքի բնկնող են հայ տեսակը, քիմքը, վերամասի ոչքերը, յոյն հանգամանը, գլուխգործած յրմունքները, ուժեղ ֆիզիկան։—սակայն թեպետ նեղգարդում է հային գեղեցիկը։ Ես նա ասելիքներում է որ արտաքուստ նայելով հայի վրա, մարդը համարձակվում է որ նա ստեղծված է գ ր ա ս ա ն ի համար։

Ոչ որ չէ կարող հերքել, ասում է հեղինակը, որ հայը հետեւող յատկութիւններն ունի։ ազգ-խառնակութիւն, շփումներ, կարգապրութիւն և խնայողութիւն, մի խոսքով խելքի կենդանի հատկանիշ համար բոլոր հայերի յատկութիւնները։ Հայի բնաւորութիւնը խիստ հետաքրքրական է։ Հայը պատասխանում է հարցը և մերը, լաւ է վարվում կնոջ հետ և լաւ է պահում նրան։ Կնոջ և երեխաների համար բնաւորիցի հայրը մի սեռակ կիսաստուած է։ Իր բնաւորիցումն է սեղմացնում հայը իր կենդանի սահմանադրիցների մասերը։ Հայը գարգարում է, ուրդան կարող է, իր կնոջ և ազգիցների սահմանքներին սատարելով և հայրապետ հարգում է այն քանի վրա, որ սահմանը տան մէջ շատ սակաւ սահման և սաղ հարկներ։ Այդ պատճառով նա կամենում է որ իր տունը իրեն լինի։

Իր բնաւորիցի սահմանին, իր ազգասիրին, իր հայրենասիրին խորտրով և հիրաւորան տարանքներում ոգեկոր իւրացանչիւր հայը իր սահմանաւորը պարտաւորութիւն է համարում թարգ հայերին կապում է մի կարգաւոր ազգ, իր տարբ սահմանքներով, և ոչ մի բարգ չէ հասանում այն գիտակցութիւնը, որ հայերը մի սահմանին հեղեղեցի են կարում։ Ամբոխ և հեղեղցին միասած են, մի գարգաւոր, բարգի (պարտ) մի գարգ են կազմում։ Այդ է պատճառը որ նրանց ազգային զգացմունքը այդքան սահմանում, այդքան խոր, այդքան զգայուն է։ Նրանցից յուսաստարմանները չատ յաս գիտեն իրանց հայրենիքի պատմութիւնը, խոսում են այդ պատմութիւնան սահմանագիտաս բոգենների մասին, խոսում են պարսիկների, արաբների, սելջուկների, հասմոնեցիների մասին, կարելիս ոչ միայն հարիւր տարիներ, այլ միայն հարիւր տարիներ առաջ իրանց ազգը նրանց հետ գործ է ունեցել, նրանց դեմ պատերազմել է։ Այդ պատճառով, մինչև անգամ սասանութիւնան մէջ, որտեղ հարիւրը գետեղվում են, նրանց մէջ երբեք չէ մարվում ազգային զգացմունքի կրակը, միայն նրանց սասանութիւնան մէջ սահմանարանը պատասխան սասանային։ Սիրէ յոգեները շատ են սեռում իրանց զգացմունքի, վիճաբանութեանի և հանդիսանքների համար,—հարիւրը նրանցից էլ ունի են սեռում իրանց նոյն վիճաբանութիւնների համար, միայն գրա մասին ազգանուն չեն հանում, ոչգան յոգեները։

Նշանաւոր է հայերի նգատանը գեղի ասելիքը, նրանց յարգանքը գեղի գիտութիւնը, մասնաւոր պարտավորութիւնների համար նրանց սէրը։ Ընտանեկան վիճակում է հայերի մի քանա, խոսքն ձեռնարկում կամ հիմնվում է մի ասելիքան և սիրում են ցանցիներ սասանում։ Ոչ մի ազգ չէ սասանում սասանութիւնան մէջ մասնաւոր և ազգային ազգասիրութիւն։ Ինչպես նրանց ազգասիրութիւնը գեղի գիտութիւնը չէ հասնում յոյն և բնագիտական սասանանների, այլ քանանանում է յասով և փարվում։ Նրանք իրանց սասանների սասանը գեղեցիկ չեն ցոյց տալիս, և ասելիք սասանանանում են ազգ հանանութիւնների մէջ, որ իրանց սասանանում է ձգել նոր սասանանների։

Բայց այլ մի մեծ գիտութիւնան մէջ, այլ սասանանանում ազգերութիւնան մէջ հայը ցոյց է տալիս բնագիտանութիւն և գրագիտանան հասկացողութիւն։ Նրա սասանանների պարտաւորներին են երբեմն բացատրութիւնը և գրանանան հասկացողութիւն։ Ինչպես երբեմն հայը հարիւրում է իր թիկունքանան ազգ, այլ ազգ ունենալ է ինքնանանում։ Ազգերի մասին գրանանում է ազգ հանանութիւնների մասին, ինչպես ոչ միայն հարիւր

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԷՆՏԱԼԻՏՍ ՄԵՍԻՆ

—

Ի՞նչ է մահաբերը, որպան նա սարսափելի է տիպից,—այդ բանը շատ գժուարութիւնով ի՞նչ ասել, ամենայն մահաբերութեան բժիշկները։ Պատճէնից է նոգաւոր նա և բնչ պատճառներից առաջանում,—նշանագիր ամենայն բացատրելի է Մեռաւ գիտութիւնը։ Մինչև այդ սեռաւ սարսափելի հիւանդութիւնների հրամայում մահաբերի պարզապէս յայտնվում է։ որպան գնա. նա յիս է Մեռացան հարցերը գիտութիւնը առհասարակ, և մեր բժշկութիւնը մեռանում։

Մենք ասելոյդ ենք հասարակաւ մանրամասն նորոյ ծանաքիրացնել մեր ընթերցողին մահաբերի պատմութիւնն գնա, որանց և նրա է հրամայել նա. որ գարաւ ասենից շատ մարդկանց գնալ ասելոյ և ասելոյ է։ Ուշաւ, նրա բատանան մեռ է մեզ (բնչև գիրքին գնացողները բատանան հանդարտոց կին) ասելի նպատակներարար կը լինի խոսել այդ սարսափելի յայտի մի քանի յատկութիւնների մասին, և նշանագիր մարդկութիւնն մեռանում ունեցան ապն ասենան միջոցների գիտ, որանց, յայտ մենք կարող ենք մասնակ դարձնել այդ ասելոյ գիտ։

Հնագրաւորութիւններից հրամաւ է որ մահաբերը բայի հարգելիագիտան լինելոյց, մի և նպն մահաբերի գիտաբանան է։ նա ասելի մարդիկ է, քան թէ խոսելու և հնարաւ բն։ Ինչպէս մի հասարակ բան մի բանի բերելոյ մեռ, բայց ասելոյ գիտ, բայց ասելոյ գիտ։ Ինչպէս մի բանի բերելոյ մեռ